

TEMA CONTEMPORANĂ

■ NICOLAE
MORARU

LA

TEATRELE DIN LENINGRAD

În avântul întrecerilor care au marcat în-
timpinarea celui de-al XXV-lea Congres al
P.C.U.S., teatrele din Leningrad s-au înscris
cu montări semnificative. Astfel, Teatrul de
Operă și Balet „S. M. Kirov”, a prezentat
operele *Virineea* de S. Slominski și *Pe fur-
tună* de T. Hrennikov; sub titlul sugestiv
Invitație la viață, Teatrul „A. S. Pușkin” a
înscenat romanul *Pădurea rusă* de L. Leo-
nov, Teatrul Dramatic „M. Gorki” a pre-
zentat *Procesul verbal al unei ședințe* de
A. Helman, iar Teatrul de Dramă și Comedie,
emoționanta piesă *Nu trageți în lebede albe*
a lui B. Vasiliev.

Zilele petrecute de noi pe malurile Nevei
nu au făcut cu puțință să vedem cele peste
30 de premiere înscrise de pe acum pe afiș.
Nu e teatru care să nu prezinte măcar o
piesă de actualitate. Recordul îl deține Tea-
trul de Dramă „A. S. Pușkin”, cu opt piese,
Teatrul de Dramă și Comedie, Teatrul Kom-
somolului și Teatrul pentru Tineret prezintă
cite patru premiere cu piese contemporane;
trei sînt înscrise în repertoriul Teatrului
„V. F. Komisarjevskaja”, cite două la Tea-
trul Academic de Comedie și Teatrul Mic
de Dramă etc. În premieră se află lucrări
de A. Arbuzov și A. Sofronov, de M. Șatrov
și F. Abramov, de M. Roșcin și A. Volodin,
dramaturgi bine cunoscuți în U.R.S.S. și
peste hotare, nu o dată jucați și în țara
noastră. Alături de ei înflințești nume mai
puțin cunoscute în literatura dramatică:
L. Juhoviți, A. Vampilov, I. Iakovlev, sau
debutanți ca L. Moiseev. Teatrul „M. Gorki”
cinsteste memoria lui V. Șukșin — pleant
atît de tînăr, recent, din rîndurile celor vii —
cu ultima lui piesă *Oameni energici*, iar la
Teatrul de Comedie Muzicală, poetul B. O-
kudjava își face debutul cu piesa *S-a întîm-
plat cu adevărat*. Vom zăbovi, cu permisiu-
nea cititorului, doar asupra citorva montări
noi, la Teatrul „A. S. Pușkin”, care ni s-au
părut în mod deosebit reprezentative. Tea-
trul face eforturi de a aduce în prim-plan
chipul omului pe care viața îl obligă să
accepte răspunderea acțiunii, să se gîndească
la cei din jurul lui.

O temă de o importanță deosebită e abor-
dată de V. Tendreakov în *Dragoste și înțe-
legere*. Autorul se întreabă de ce un om
care s-a dăruit colhozului în anii cei mai
grei, muncind cu abnegație totală, un om
care în anii marilor încercări din timpul
războiului și imediat următori a făcut tot
ce i-a stat în putință pentru a salva colhozul
și a-l repune pe picioare, de ce acest Zosim
lărțev se trezește la marginea vieții și intră
în conflict cu oamenii cărora le-a jertfit
totul. Realizarea scenică a pus, cu artă, cu
mîgală și gradare savantă, în relief tocmai
contradicția ce se naște treptat între meto-
dele președintelui și noul orizont al oame-
nilor, creșterea lor spirituală, contradicția
dintre stilul său învechit și optica contem-
porană a întregului colectiv, aceasta pretinzînd
alt orizont și alt stil de muncă.

Iată apoi, o femeie, director de mare uzi-
nă, în piesa lui A. Grebnev. Obligată să ia
decizii ferme și să călăuzească un mare
număr de oameni, Ana își păstrează femini-
tatea, nu e ferită de slăbiciuni și mărturisește
sincer că: „nu mai e posibil să conduci
după moda veche, dar nici să îndrumi lu-
cerurile într-un chip nou nu te pricepi”. Cîte
probleme nu se ridică atunci cînd conduci o
mare uzină? Tineri și vîrstnici, calificați și
inepători, deosebiți de interese și caractere,
oamenii cer înțelegere, atenție, grijă. În
numele cauzei pe care o slujește, directoarea
este obligată să gîndească ca un om politic, să
hotărăască ca un om drept, să cunoască totul,
să-i învețe pe alții și să învețe ea singură.
Dar uzina nu e încă viața întregă. Artistă
poporului N. N. Urgant conturează chipul
acestei femei fără să vrea „să spună ultimul
cuvînt în toate cuvintele”, punîndu-ne în față
cu un personaj pe care-l credem. Pe același
drum realizează o mare creație și artistul
poporului A. Borisov, interpretul rolului se-
cretarului de partid Homenko din piesa *Vi-
jelia*. Modestia — această podoabă a comu-
nistului — capacitatea de a asculta și înțe-
lege pe oameni, convingerea că „de toate
trebuie să te ocupi, nimic nu-ți poate rămîne
străin cînd e vorba de om”, dezvăluie su-
lietul larg, al unui om adevărat, aflat mereu

pe baricada „cauzei pe care o slujește”. Ceea ce te câștigă în interpretarea actorilor este căminarea oricărei grandilocvențe, simplitatea cu care știu să spună lucrurile profunde și mari, autenticul ce punctează fiecare gest, mișcarea în scenă, trăirea intensă a ceea ce frământă eroul.

★

Teatrul „A. S. Pușkin” aduce în fața spectatorului piese diferite. Atât ca realizare artistică, cât și ca problematică umană. E de notat perseverența cu care caută în fiecare piesă grăuntele de adevăr al vieții și măsura în care acesta a căpătat veșmintul adevărului artistic. Aceasta s-a vădit și în munca la piesa *Bruma pe câpițe* a lui L. I. Moiseev. Un text cu vădite lipsuri, datorate cunoștințelor limitate în ale teatrului. Dar colectivul și, mai cu seamă, regizorul V. V. Ehremberg au sesizat aci altă murgurii talentului de viitor dramaturg, cit și adierea proaspătă ale unor fapte noi din viața satului sovietic contemporan, noi stări sufletești, conflicte ce se conturează pe coordonate care refuză cu încăpăținare șablonul. Și spectacolul sună tinerește, tonic, cu toate că pune în joc destine omenști. În conflict se află, de o parte, gândirea înaintată, omenia reală, dăruirea; de altă parte, vechile deprinderi, ipocrizia și egoismul, arivismul care nu se oprește nici în fața crimei. Cu contribuția unor artiști ca I. Gorbaciiov, I. Tolubeev, A. Borisov, K. Adașevski, N. Urgant, a întregului colectiv se conturează imaginea sensibilă a satului nou și a oamenilor lui. Comunistul Lepehin, președintele colhozului, știe să se bată pentru specializare în agricultură tot așa de bine cum luptă pentru om, pentru adevăr, pentru dreptate, împotriva birocrăției și inertiilor, a interesului meschin și șurubăriilor mărunte, chiar atunci când, pe muchiile de cutiț, este în joc propria sa viață personală. Nu este ușor să renunți a trăi într-un oraș mare, unde ți se oferă munca de cercetător științific, apropiatul titlu de doctor în științe și să preferi a te dedica întru totul ideii transformării moderne a agriculturii, lucru care se cere împlinit în câmp desehis, nu din birou. Satul, colhozul înseamnă oameni. Iar aceștia au, în muncă și viață, mii și mii de probleme, mari și mici. Și iată-o pe comunista Irina, tehniciană în colhoz (admirabil interpretată de G. Karelina), pradă unei iubiri neîmpărțășite, ducându-se la o babă să-i de în cărți, să-l farmece și să i-l aducă pe Lepehin. Și iată-l pe Mihail, preotul (interpretat de A. Borisov) care, în dragostea lui pentru oameni, găsește limbaj comun cu Lepehin și secretarul de partid Ospîșev (I. Tolubeev), respingînd pe cei „cu putere dar fără inimă și cinste”. Situații complexe, caractere diverse, ciocniri ample cărora finalul nu le găsește decât parțial soluții, rămînînd ca viața — marele doctor — să le găsească eventual,

chiar atunci cînd e vorba de o dragoste nefericită. Cu competență și dăruire colectivul amîntit l-a ajutat pe tînărul dramaturg, pe cît a fost posibil, să amplifice virtuțile potențiale ale piesei, s-o facă să sune teatral în cel mai bun sens al cuvîntului. Este adevărat că prima parte — partea care pune problemele și înfățișează ciocnirile — sună mai bine, mai convingător. Mai slabă, din păcate, e partea a doua, unde se folosesc și unele procedee facile.

În cîntea Congresului al XXV-lea al P.C.U.S. teatrul a pus în scenă piesa *Pînă nu se răstoarnă carul* a lui O. Ioseliani, piesă-dezbateră între generații, în care se înfruntă concepții diferite despre cinste și datorie, credință și dragoste, despre însuși sensul vieții omului. Dominanta spectacolului e gîndul că omul nu poate da uitării familia care l-a crescut și pămîntul care l-a hrănit. Premiera a avut loc însă în orașul Kirși, mare centru industrial, în fața tinerilor muncitori. E un procedeu pe care teatrul are intenția să-l introducă de acum încolo ca metodă de contact cu spectatorii.

★

Ar fi greșit, firește, să ne închipuim că teatrele din Leningrad au repertoriul alcătuit numai din piese cu temă contemporană. Acest tip de piese dețin, însă, ponderea. Altminteri, chiar la Teatrul „A. S. Pușkin” a fost recent pusă în scenă *Elegia* de P. Pavlovski, care — pe urmele corespondenței dintre I. Turgheniev și actrița M. Savina — zugrăvește o dragoste complexă și contradictorie, semnificativă nu ca fapt consemnat, ci ca frumusețe și intensitate a unui sentiment ce se poate ridica la amezițoare înălțimi de paritate. Se joacă, la Leningrad, Gogol și Pușkin, Ostrovski și Tolstoi, Karamzin și Dostoievski; mereu e prezent Gorki. Se joacă aci Shakespeare și Molière, Goldoni și Shaw, se joacă Giraudoux și Dürrenmatt. Se joacă din repertoriul clasic universal și din tot ce are interesant dramaturgia țărilor socialiste ca și cea din Occident. Cu o singură condiție: să fie interesant, uman, la înalt nivel artistic. Și ne-a făcut multă bucurie să regăsim pe așezile Teatrului „M. Gorki” comedia lui Aurel Baranga *Opinia publică*, jucîndu-se aici, cu mult succes, timp de doi ani. După cum ne-au bucurat și nenumăratele întrebări privitoare la teatrul românesc ce ne-au fost puse la întîlnirea cu artiștii Teatrului „A. S. Pușkin”. Aceste două teatre își aduc mereu amînte de turneele întreprinse în R. S. România. Ni s-a vorbit cu căldură despre generosul nostru public spectator, după cum am auzit euviute de prețuire și amicitie față de oamenii de teatru români.